

RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE

KOMUNIKĀCIJAS FAKULTĀTE

Dzirciema 16, Rīga, LV-1007, Latvija
Tālr. 67409169, E-pasts: kf@rsu.lv;
www.rsu.lv

Rīga

Latvijas Nacionālajai Elektronisko
plašsaziņas līdzekļu padomei

NEPLP atbalstītā ReTV raidījuma „Latvijas stāsti” vērtējums.

Šis ir vērtējums par virszemes apraides kanāla ReTV piedāvātajiem raidījumiem „Latvijas stāsti”, kas ēterā demonstrēti piektdienās, sestdienās un svētdienās no 2014.gada 10.janvāra līdz 2014.gada 23.martam (kopā 33 raidījumi, skatāmi vietnē: <http://www.retv.lv/raidijumi.html>).

ReTV raidījumu „Latvijas stāsti” vērtējuma kopsavilkums.

Visu minētie raidījumu idejas un to realizācija pilnībā atbilst sabiedriskā pasūtījuma principiem un prasībām. Raidījumi veidoti galvenokārt divos formātos kā personību intervijas un personību apraksti vai reģionāla rakstura notikumi ar cilvēkiem to centrā – „Iesvesmas stāsti”. „Latvijas stāstus” veido dažādu Latvijas reģionu un pilsētu televīzijas, demonstrējot „ReTV” vadītāju ieguldījumu atšķirīgu TV studiju profesionāļu un to resursu iesaistīšanā šajā apjomīgajā projektā.

ReTV „Latvijas stāsti” paplašina nacionālo mediju aktuālās ziņu dienas kārtības pierasto sarakstu, piedāvājot gan saturiski, gan pēc intonācijas un formas atšķirīgus raidījumus. Tie dod ieguldījumu Latvijā radītās un Latvijas auditorijai adresētos virszemes digitālās TV kanālos pieejamās televīzijas oriģinālprodukcijas daudzveidības attīstīšanā, ļauj skatītājiem piedāvāt jaunas idejas un jaunus viedokļus par jau zināmiem vai aktuāliem notikumiem un cilvēkiem.

Lielākā daļa no "Latvijas stāstiem", spriežot pēc satura, paredzēti nesteidzīgiem pārdomu un pašrefleksijas brīžiem nedēļas nogalē. Daudzi raidījumi „Latvijas stāsti“ iepazīstina ar sabiedrībā pazīstamu cilvēku uzskatiem par dažādiem jautājumiem, piedāvā dalīties atmiņās, apspriest šo cilvēku pieredzi un uzklausa viņu pārdomas. Dažu raidījumu galvenie varoņi ir nacionālā vai reģionālā līmenī nozīmīgi cilvēki, kuri lielākoties pārstāv dažādu reģionu kultūras dzīvi. Šajos raidījumos, atšķirībā, piemēram no intervijas ar komponistu Raimonu Paulu vai dziedātāju Žoržu Siksnu, stāstam par personību piemērota arī aktualitāte, atrodot konkrētu un nozīmīgu iemeslu, kāpēc veidot apjomīgu stāstu par kokrēto personību. Interesanti ir „Iedvesmas stāsti“, kas piesaka daudzveidīgus notikumus, to centrā piedāvājot ieraudzīt šo notikumu virzītājus, personības, kuru darbs ir rosinājis pārmaiņas, kuri paši ar savu piemēru var iedvesmot citus cilvēkus.

Raidījumiem piemīt izglītojoša vērtība, tie piedāvā interesantu informāciju, daļa no tiem piedāvā kvalitatīvu izklaidi. Raidījumu „Latvijas stāsti“ ritms ir nesteidzīgs, žurnālisti cenšas ieklausīties intervēto cilvēku domās, nereti ļaujot stāstījumam virzīt raidījuma gaitu, atsevišķi „Latvijas stāsti“ varētu pārstāvēt t.s. lēno televīziju jeb „slow television“, kas vienkārši seko kāda notikuma ritējumam, piedāvājot to vērot tā dabiskajā gaitā. Atsevišķos gadījumos šāda pieeja ir interesanta, bet lielākā daļa no šajā formātā veidotajiem raidījumiem orientējas uz skatītāju, kas spēj pavadīt pie TV ekrāna gandrīz veselu stundu, nepārslēdzot kanālus un nevēloties, lai skatītājiem raidījuma gaitā atgādina redzamos cilvēkus un notikumus. „Latvijas stāstu“ veidotāji reti rūpējas par skatītāju piesaistīšanu, pieņemot, ka pats raidījums vai tā varonis ir pietiekami interesants. Šī formāta raidījumos maz izmantoti grafiski elementi un citi skatītāja uzmanību piesaistoši vai virzoši elementi, kas ir pierasta TV formātu sastāvdaļa jau daudzus gadus.

Daudziem „Latvijas stāstiem“ ir ļoti vienkāršs scenārijs, to veidotāji pārstāv Latvijā izplatītās amatieriskās žurnālistikas pamatslāni, kas neparedz žurnālista (šajā gadījumā nereti arī raidījuma vadītāja) iedziļināšanos, informētību un gatavošanos, par pietiekamu raidījuma tapšanai uzskatot vien kameras novietojumu un viena sarunāšanu, kā arī intervijas laikā iegūtās informācijas izmantojumu kā visa satura pamatu. Kameru un diktofonu ieslēgšana vai sarunas biedra atrašana šī tipa žurnālistikas pārstāvju skatījumā jau nozīmē satura radīšanu, nevis vienkāršu tehnisku sagatavošanos. Šī iemesla dēļ, lai cik dažādus cilvēkus vai tematus izvēlētos „Latvijas stāstiem“, nereti tie ir pēc formas vienvēidīgi un vienmuļi. Šo raidījumu filmēšanā lielākoties izmantota viena vai divas kameras, bet montāžas pieeja atgādina pēc ritma vienādu, reizēm arī monotonu kadru virkni: intervija, fona kadri, cita materiāla iestarpinājums, daudzos raidījumos to atkārtojot vienādā kārtībā neskaitāmas reizes. „Latvijas stāstu“ pozitīvākā iezīme ir cilvēku atlase un labvēlīgā, ieinteresētā intonācija, bet lielākā problēma – profesionālais līmenis formas kvalitātē.

Atsevišķu ReTV raidījumu "Latvijas stāsti" vērtējums.

Visvērtīgākie "Latvijas stāsti" ir tie raidījumi, kuros apvienota aizraujoša informācija, kuru centrā ir neparasta personība, kuros stāstījumu piedāvā ieinteresēts autors, kurš spēj piemeklēt un iekļaut raidījumā arī papildu elementus. Augstu vērtējumu pelnījušo raidījumu skaitā ietilpst stāsts par aktieri Juri Žagaru, Ventspils Piejūras muzeja krājuma glabātāju Baibu Koršu, par Liepājas fotogrāfu Pēteri Jaunzemu, par grupas „BorovaMC” solistu Guntru Kuzminu, Valmieras teātra direktori Evitu Sniedzi...

Tomēr daļa no "Latvijas stāstu" raidījumiem ir veidoti pēc "klausāmās televīzijas" principa, tie vairāk atgādina radio intervijas, proti, ar vienu vai divām nekustīgām kamerām tiek fiksēta gara intervētās personas un žurnālista saruna. Atsevišķos gadījumos, piemēram, intervijā ar aktieri Jāni Jarānu (02.02.2014., Latgales reģionālā televīzija), pateicoties personības aktivitātei un atraktivitātei, šāda pieeja attaisnojas. Saruna pati par sevi ir tik aizraujoša, ka tās vizualizācijai nav nepieciešami nekādi papildu elementi. Bet trīs mēnešu periodā bijuši vairāki raidījumi, kuri pārbauda skatītāja pacietību un būtu baudāmi tikai kā fona skaņa kontekstā ar citām skatītāju aktivitātēm.

Piemēram, īpaši neveiksmīga bija intervija ar dziedātāju Žoržu Siknu (autors – Jānis Galviņš, TVSpektrs). Šajā gadījumā vislielākos iebildumus rada profesionālisma līmenis, jo intervētājs diezgan garus intervijas periodus īsti nezina, ko un kāpēc jautāt, kavējas pats savās pārdomās un reflektē par saviem jautājumiem. Šis raidījums tā autora izvēlētajās pieejas dēļ ir vērsts pagātnē, autora, nedaudz idealizētos, padomju laikos, nepievēršot atbilstošu uzmanību mūsdienām. Savukārt Žoržs Siksnis, kas ir ļoti atraktīva personība, raidījuma laikā spiests mocīties, lai vispār saprastu, ko viņam jautā un kāpēc vajadzētu piekrist jautājumā ietvertajam domām. Saruna ir haotiska, tās saturs rada iespaidu, ka runātāji īsti nespēj rast kontaktu, bet raidījuma vadītājam nemaz īsti neinteresē, ko domā uz raidījumu uzaicinātais dziedātājs. Saturu nespēj glābt arī populārāko Žorža Siksnas dziesmu fragmentu ievietošana raidījumā. Jāņa Galviņa kā intervētāja un raidījuma vadītāja profesionālā prasmes ir nepietiekamas, lai viņš varētu skaidri pieteikt raidījuma viesi un vadīt saturīgu sarunu.

Šī raidījuma forma parāda arī to, cik svarīga ir intervijas vietas un kadrējuma izvēle. Abi sarunas partneri sēž tādā kā kafejnīcas stūrī, kurā Žoržs Siksnis ir ietverts nekustīgā kadrā, kurā viņam galvā nepārtraukti "duras" kāda liela telpauga lapas, jo šis augs atrodas fonā. Savukārt Jāņa Galviņa galva novietota uz tādas sienas fona, ka raidījuma vadītāja galvu un ķermeni vertikāli šķērso uz fonā esošās sienas redzamā rievā, kas atdala dažādos sienas apdarei izmantotos materiālus. Protams, var izmantot dažādus fonus, bet tad būtu jāneregulē arī asuma dziļums un kadra rakurs, lai ilgstoši neparādītu viesi sliktā un pat brīžiem smieklīgā izskatā.

Pamatota ir „Latvijas stāstu” autoru ideja atsevišķu formātu veltīt aktualitātēm, vairākiem raidījuma varoņiem un nosaukt to par "Iedvesmas stāstiem". Šie raidījumi veidoti no dažādu novadu sagatavotajiem sižetiem. Tie nereti piedāvā informāciju par ļoti interesantiem cilvēkiem, uzsverot sasniegumus, idejas, dzīves posmus, iegūtās atziņas. Pārdomas gan izraisa dažādās tēmas un sižetu dažādā kvalitāte.

Lai pieteiktu reģionālo kanālu veidotos stāstus, "Iedvesmas" raidījumiem ir vadītāja Zaiga Jurkāne. Tomēr viņas vienīgais uzdevums ir priecīga sasveicināšanās, sākumā piesakot galvenās tēmas, un beigās mēģinot izdomāt ar aktuālo gadalaiku vai citiem aspektiem saistītu atvaidīšanos. Tāpēc īsti nav izprotams, kāpēc vispār vadītāja ir vajadzīga, viņas uzstāšanās taču tiek ierakstīta dažu minūšu laikā, kad visi sižeti jau ir sagatavoti. Vadītājam varētu būt piešķirta lielāka un nopietnāka loma, ieinteresējot un izceļot atsevišķus sižetus, dodot tiem vērtējumu, uzrunājot skatītājus un vadot tos cauri raidījumā piedāvātajām tēmām. Pašlaik tas vēl neizdodas, arī TV sižetu dažādās kvalitātes dēļ, tāpēc „Iedvesmas stāsti” rada fragmentāru iespaidu. Daži no stāstiem tāpēc nav pietiekami izcelti, to uztveri apgrūtina arī vienāda, ziņām raksturīgais stils, kādā ietverta informācija.

Priekšlikumi ReTV raidījumu "Latvijas stāsti" profesionālās kvalitātes uzlabošanai:

- pārdomāt raidījuma "Iedzīsmas stāsti" vadītājas lomu un uzdevumus, kā arī izveidot labāk pārskatāmu tā struktūru;
- Izveidot vienādas satura un formas prasības formāta „Iedzīsmas stāsti” sižetiem;
- uzlabot portreta intervijas žanrā veidoto raidījumu vadītāju kompetences, aicinot sagatavoties, veidot raidījuma satura plānu, secību, dramaturģiju, lai intervijas varonim nevajadzētu uz saviem pleciem iznest raidījuma saturu;
- radīt konkrētas prasības raidījuma struktūrai, noteikti ieviešot skaidru un piesaistošu sākuma pieteikumu, atdalot vairākas tematiski atšķirīgas sadaļas, atgādinot par raidījuma veidošanas mērķiem, tēmu un tā varoņiem, kā arī skatīšanās iemesliem;
- uzlabot operatora darba kvalitāti, apmācot gan kadrējuma, gan gaismojuma, gan vizuālā papildmateriāla izmantošanas pamatprasmes;
- izvērtēt raidījuma režisora darbu un montāžas stratēģijas, lai uzlabotu raidījumu kvalitāti un izvairītos no formas vienvēidības dažādu tēmu pasniegšanā.

Rīgā,

2014.gada 31.martā

Anda Rožukalne

PhD, asoc.prof.

RSU Komunikācijas studiju katedras vadītāja

Bakalaura studiju programmas "Žurnālistika" vadītāja

Dzirčiema iela 16, Rīga, LV 2164

Tel. nr. +371 29425475

E-pasts: anda.rozukalne@rsu.lv; anda.rozukalne@gmail.lv